

LECTIO QUINTA ET QUADRAGESIMA

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΠΤΕΡΩΝΕΙ ΤΟ ΗΘΙΚΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΩΝ

XLV

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Caesar ex captivis cognoscit quae apud Cicerōnem gerantur quantōque in periculo res sit. Tum cuidam ex equitibus Gallis persuādet ut* ad Cicerōnem epistulam deferat. Curat et providet nē*, interceptā epistulā, nostra consilia ab hostibus cognoscantur. Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit. Legātum monet ut*, si adīre non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit ut* tragulam mitteret. Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Cicerōnem defertur. Ille epistulam perlegit militesque adhortātur ut* salūtem sperent.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Καίσαρας πληροφορείται από τους αιχμαλώτους τι συμβαίνει στο στρατόπεδο του Κικέρωνα και σε πόσο μεγάλο κίνδυνο βρίσκονται τα πράγματα (πόσο κρίσιμη είναι η κατάσταση). Τότε πείθει κάποιον από τους Γαλάτες ιππείς να μεταφέρει ένα γράμμα στον Κικέρωνα. Φροντίζει και προνοεί να μη μαθευτούν τα σχέδιά μας από τους εχθρούς, αν αρπάξουν το γράμμα (αν το γράμμα πέσει στα χέρια του εχθρού). Γι' αυτό το λόγο στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον ταχυδρόμο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει το γράμμα στον ιμάντα του ακοντίου και να το ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έρθει γρήγορα με τις λεγεώνες του. Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε να ρίξει το ακόντιο. Αυτό κατά σύμπτωση καρφώθηκε σ' έναν πύργο και τρεις μέρες αργότερα το είδε ένας στρατιώτης και το πήγε στον Κικέρωνα. Εκείνος διάβασε όλο το γράμμα και προέτρεψε τους στρατιώτες του να ελπίζουν στη σωτηρία τους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι βουλευτικές προτάσεις είναι προτάσεις **ουσιαστικές** και εξαρτώνται από συγκεκριμένα ρήματα:

volo = επιθυμώ
constituo = αποφασίζω
incito = παρακινώ, προτρέπω
moneo = συμβουλεύω

hortor = παρακινώ, προτρέπω
rogo = ζητώ
sino = επιτρέπω
oro = παρακαλώ

provideo = προνοώ
persuadeo = πείθω
impero = διατάζω

Είναι προτάσεις	• Αντικείμενο	⇒ Με εξάρτηση από προσωπικό ρήμα
ουσιαστικές,	• Υποκείμενο	⇒ Με εξάρτηση από <u>απρόσωπο</u> ρήμα
λειτουργούν ως:	• Επεξήγηση	⇒ Μετά από δεικτική αντωνυμία ουδετέρου γένους

Εισάγονται

- **ut** όταν είναι καταφατικές
- **ne** (σπανιότερα με το **quominus**) όταν είναι αρνητικές

Εκφέρονται

- **Υποτακτική Ενεστώτα** ☞ όταν εξαρτώνται από ρήμα σε χρόνο αρκτικό πάντα με ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ γιατί το περιεχόμενό τους είναι απλώς επιθυμητό
- **Υποτακτική Παρατατικού** ☞ όταν εξαρτώνται από ρήμα σε χρόνο ιστορικό

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Παραδείγματα

- Hortor te **ut** scribas
- Hortabar te **ut** scriberes

ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΑΙ

ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

 Οι βουλευτικές προτάσεις αντιστοιχούν γενικά προς το τελικό απαρέμφατο της αρχαίας ελληνικής, γι' αυτό και αρκετά ρήματα που συντάσσονται με βουλευτική πρόταση συντάσσονται και με **τελικό απαρέμφατο**.

ΟΙ ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLV

ut ad Ciceronem epistulam deferat

- Δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση.
- Εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *deferat*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *persuadet*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
- Λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο στο ρήμα *persuadet*.

ne nostra consilia ab hostibus cognoscantur

- Δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση [αρνητική].
- Εισάγεται με τον αρνητικό βουλητικό σύνδεσμο *ne*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *cognoscantur*, γιατί εξαρτάται από ρήματα σε αρκτικό χρόνο *curat / providet*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στα ρήματα *curat / providet*.

ut epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat

- Δευτερεύουσες ουσιαστικές βουλητικές προτάσεις.
- Εισάγονται με τον βουλητικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρονται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *adliget* και *abiciat*, γιατί εξαρτώνται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *monet*.
- Δηλώνουν το σύγχρονο στο παρόν.
- Λειτουργούν ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα *monet*.

ut tragulam mitteret

- Δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση.
- Εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού *mitteret*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *constituit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *constituit*.

ut salutem sperent

- Δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση.
- Εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *sperent*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *adhortatur*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
- Λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα *adhortatur*.

ΑΛΛΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLV

quae apud Ciceronem gerantur

- Δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση μερικής άγνοιας.
- Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quae*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι πλάγιες ερωτήσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *gerantur*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *cognoscit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *cognoscit*.

quantoque in periculo res sit

- Δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση μερικής άγνοιας.
- Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα *quanto*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι πλάγιες ερωτήσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *sit*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *cognoscit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *cognoscit*.

si adire non possit

- Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε πλάγιο λόγο.
- Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα.
- Έχει απόδοση τις δύο βουλητικές προτάσεις *ut epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat*.
- Είναι εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το ρήμα *monet*.
- Στον ευθύ λόγο η υποθετική πρόταση θα ήταν: *si adire non potes/poteris adliga, abice* [προστακτικές] και θα δήλωνε Ανοικτή υπόθεση.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

abicio, abieci, abiectum, abicere, 3
adeo, adii, aditum, adire, 4
adhaeresco, -haesi, -haesum, -haerescere, 3
adhortor, 1 [αποθ.]
adligo, 1
cognosco, cognovi, cognitum, cognoscere, 3
cognoscor, cognitus sum, cognosci, 3
conscribor, conscriptus sum, conscribi, 3
conspicior, conspectus sum, conspici, 3
constituo, constitui, constitutum, constituere, 3
curo, 1
defero, detuli, delatum, deferre
deferor, delatus sum, deferri

gero, gessi, gestum, gerere, 3
geror, gestus sum, geri, 3
intercipio, -cepi, -ceptum, -cipere, 3
mitto, misi, missum, mittere, 3
moneo, monui, monitum, monere, 2
perlego, perlegi, perlectum, perlegere, 3
persuadeo, -suasi, -suasum, -suadere, 2
possum, potui, posse
provideo, providi, provisum, providere, 2
scribo, scripsi, scriptum, scribere, 3
spero, 1
sum, fui, esse
vereor, veritus sum, vereri, 2 [αποθ.]

persuadeo + δοτική

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XLV στον αντίθετο αριθμό.

captivis	⇒		consilia	⇒	
quae	⇒		amentum	⇒	
res	⇒		legionibus	⇒	
equitibus	⇒		turrim	⇒	

2. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς του τύπου celeriter από το μάθημα XLV.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο β' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ
cognoscit		
gerantur		
persuādet		

4. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού και παρακειμένου στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
deferat		
providet		
cognoscantur		

5. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ
mittit		
possit		
adliget		

6. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο γ' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα και συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
constituit		
adhaesit		
conspicitur		

7. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα, στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

cognoscit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
sit · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	
adliget · να γραφεί το γ' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
adhaesit · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
conspicitur · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	

8. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

- i. Ο Καίσαρας συμβούλευσε τους πολίτες να αγαπούν την πόλη τους και να πολεμούν για την ελευθερία της πατρίδας.

- ii. Η μητέρα θέλει να πείσει τον γιο της να μην εισβάλει στα σύνορα της πόλης και τον ρωτά αν αγαπά το σπίτι του και τα παιδιά του.

9. Να μετατρέψετε τις ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες χρησιμοποιώντας το ρήμα εξάρτησης που σας δίνεται κάθε φορά. Μην ξεχνάτε την ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ.

- Quid cognovit Caesar?

Dux rogat _____

- Num res in periculo est?

Hostis rogabat _____

- Utrum epistula ad amentum adligata est an ad tragulam?

Ille voluit cognoscere _____

- Liberavitne puellam an non?

Pater rogat _____

- Miles, pugnabisne pro patria an non?

Caesar rogavit _____

10. Να αντικαταστήσετε το σουπίνο με άλλους τρεις [3] τρόπους, ώστε να δηλώνεται επίσης ο προσδιορισμός του σκοπού.

Caesar militem misit epistulam delatum.

i. _____

ii. _____

iii. _____

11. Να αντικαταστήσετε το *debeo* + *απαρέμφατο* [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται, να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο. ΠΡΟΣΟΧΗ αν θα χρησιμοποιήσετε ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ σύνταξη ή ΑΠΡΟΣΩΠΗ.

- i. Milites epistulas ad amentum adligare debebunt.

ii. Tyrannus civibus Romae persuadere debuerit.

12. Να αντιστοιχίσετε τα ουσιαστικά του κειμένου XLV της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
epistula	Αφαιρετική πληθυντικού
hostibus	Ονομαστική ενικού
militesque	Δοτική πληθυντικού
	Αφαιρετική ενικού
	Αιτιατική πληθυντικού
	Αιτιατική ενικού

13. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XLV να γράψετε μία (1) ετυμολογικά και σημασιολογικά συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
hostibus	➡					
litteris	➡					
legionibus	➡					

14. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✗.

- Curat et providet ne, intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus cognoscantur.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>epistula</i> είναι αφαιρετική ενικού		
Ο τύπος <i>cognoscantur</i> είναι οριστική ενεστώτα		

- In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>se</i> είναι αιτιατική πληθυντικού		
Ο τύπος <i>adfore</i> είναι απαρέμφατο μέλλοντα		

15. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή σημειώνοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Cum Cicero epistulam perlēgit, milites adhortātus est ut salūtem sperārent.	
Cum Cicero epistulam perlegisset, milites adhortātus est ut salūtem sperārent.	
Cum Cicero epistulam perlegebat, milites adhortātus est ut salūtem sperārent.	
Cum Cicero epistulam perlegisset, milites adhortātus est ut salūtem sperent.	

16. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα στις ακόλουθες προτάσεις.

- i. Gallus, bellum veritus, constituit ut celeriter abire.

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Cicero rogabat num epistula in castris delata est.

Σφάλμα	Διόρθωση

17. Στις προτάσεις που ακολουθούν, να αναλύσετε τις υπογραμμισμένες μετοχές σε ισοδύναμες δευτερεύουσες προτάσεις.

- i. Curat et providet nē, interceptā epistolā, consilia cognoscantur.

- ii. Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit.

- iii. Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret.

18. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη των προτάσεων σε παθητική.

- i. Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit

- ii. Ille epistulam perlegit.

iii. Epistulam conscriptam Graecis litteris mittit.

19. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη των προτάσεων σε ενεργητική.

i. ...ne, intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus cognoscantur

ii. Tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Ciceronem defertur

20. Να αναγνωρίσετε τον πιο κάτω υποθετικό λόγο και να τον τρέψετε έτσι ώστε να δηλώνει τοπραγματοποιήτο στο παρόν.

Si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat.

21. Λαμβάνοντας υπόψη και το μάθημα XXXII ΕΝΑΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, να αναφερθείτε στους πιθανούς λόγους για τους οποίους οι Ρωμαίοι θεωρούσαν την ελληνική γλώσσα αρκετά σημαντική ώστε να την εντάξουν στο εκπαιδευτικό τους σύστημα.

Μπορείτε να μεταφέρετε
αυτή τη φράση μου στα Λατινικά;

«Εάν οι θεοί μιλούν, τότε
σίγουρα χρησιμοποιούν τη
γλώσσα των Ελλήνων»